

Verantwoording monitor Veiligheid

6 juni 2024

1. Aanleiding en doel

In de Monitor Veiligheid wil Planbureau Fryslân een beeld geven van de veiligheid en veiligheidsbeleving in Fryslân. Veiligheid is essentieel voor een leefbare omgeving. Naarmate mensen zich veiliger voelen, zijn ze gelukkiger, hebben ze meer vertrouwen in anderen en zijn ze tevredener met het leven (SCP, 2002; van Beuningen & Kloosterman, 2011). Een gebrek aan (ervaren) veiligheid kan daarentegen de bewegingsvrijheid en maatschappelijke participatie van mensen beperken (Van Noije, 2016).

2. Keuze van indicatoren

In de monitor Veiligheid wordt zowel de objectieve als de subjectieve veiligheid weergegeven. De objectieve veiligheid gaat over wat zich daadwerkelijk afspeelt aan criminaliteit en overlast. De subjectieve veiligheid geeft aan hoe mensen de veiligheid beleven: hoe veilig of onveilig voelen zij zich? In de monitor komen de volgende onderwerpen aan bod:

Geregistreeerde misdrijven

Criminaliteit beïnvloedt het oordeel over de woonomgeving en de onveiligheidsgevoelens in negatieve zin. Ook neemt, naarmate er meer criminaliteit voorkomt, de sociale en maatschappelijke participatie van bewoners sterk af (Van Noije, 2016). Cijfers over geregistreeerde misdrijven zijn afkomstig uit politieregistraties.

Verdachten van misdrijven

Misdrijven die op een bepaalde plek in Fryslân gepleegd worden, kunnen worden gepleegd door daders die uit een ander deel van de provincie of van buiten Fryslân komen. Om een beeld te krijgen van het deel van de inwoners dat in de verschillende Fryske gemeenten wordt verdacht van bepaalde misdrijven, houden we ook deze gegevens bij. Ook deze cijfers zijn afkomstig uit politieregistraties.

Slachtofferschap

In politieregistraties worden niet alle in werkelijkheid gepleegde delicten in beeld gebracht. Een deel van de criminaliteit wordt immers niet bij de politie aangegeven of door de politie opgespoord. Om een beter beeld te krijgen van alle delicten, wordt een steekproef uit de bevolking getrokken waarin wordt gevraagd naar slachtofferschap van criminaliteit en de mate waarin ze van deze criminaliteit melding hebben gemaakt en aangifte gedaan bij de politie.

Overlast

Overlast kan de leefomgeving van mensen flink verstoren. Mensen voelen zich vaker onveilig in buurten waar sprake is van bijvoorbeeld vernieling of drugsoverlast (VROM, 2004). Het effect van overlast op het oordeel over de woonomgeving is vooral groot wanneer het gaat om sociale overlast waarbij men in bedreigende situaties terechtkomt, zoals lastiggevallen worden op straat. Overlast hangt sterk samen met de stedelijkheid van de woonomgeving (Akkermans, 2017).

(On)veiligheidsbeleving

Onveiligheidsgevoelens kunnen zo sterk zijn dat mensen bepaalde activiteiten niet meer durven, zoals gebruikmaken van het openbaar vervoer of alleen over straat gaan. Daarnaast kunnen onveiligheidsgevoelens ook andere ongewenste gevolgen hebben, zoals negatieve gevolgen voor de gezondheid en een gebrek aan levenstevredenheid (Oppelaar & Wittebrood, 2006).

3. Definities en toelichting van gebruikte begrippen

Geregistreerd misdrijf

Een misdrijf dat door de politie is vastgelegd in een proces-verbaal van aangifte of in een ambtshalve opgemaakt proces-verbaal. [Hier](#) vindt u de gehanteerde classificatie van misdrijven.

Verdachte personen

Alle gehoorde verdachten van misdrijven tegen wie proces-verbaal van aanhouding is opgemaakt. Een persoon wordt door de politie als verdachte van een misdrijf geregistreerd wanneer een redelijk vermoeden van schuld aan dat misdrijf bestaat. Cijfers zijn gebaseerd op de personen die geregistreerd zijn in het registratiesysteem Basis Voorziening Handhaving (BVH) van de politie.

Slachtofferschap criminaliteit

Slachtofferschap dat inwoners van Fryslân persoonlijk en als burger in de 12 maanden voorafgaand aan het onderzoek hebben meegemaakt. Hierbij wordt vaak een onderscheid gemaakt tussen traditionele en online criminaliteit. Traditionele criminaliteit wordt op haar beurt vaak onderverdeeld in geweldsdelicten, vermogensdelicten en vernielingen (“vandalismedelicten”). Meer details over deze classificatie vindt u [hier](#).

Aangiftebereidheid

De aangiftebereidheid is uitgedrukt in een percentage van het aantal slachtoffers dat naar eigen zeggen aangifte bij de politie heeft gedaan, naar type misdrijf.

Online criminaliteit

Dit betreft delicten en incidenten die via internet, e-mail of app plaatsvinden.

Overlast

In de monitor Veiligheid wordt het aandeel mensen weergegeven dat aangeeft veel overlast te ervaren van één of meer vormen van fysieke, sociale en/of verkeersoverlast in de eigen buurt.

- Fysieke overlast omvat rommel op straat, straatmeubilair dat vernield is, bekladde muren of gebouwen en hondenpoep.
- Sociale overlast betreft dronken mensen op straat, drugsgebruik of drugshandel, overlast door buurtbewoners, op straat worden lastiggevallen, of overlast van rondhangende jongeren.
- Verkeersoverlast omvat te hard rijden, parkeerproblemen, of agressief gedrag in het verkeer.

(On)veiligheidsbeleving

In de Veiligheidsmonitor is respondenten gevraagd of zij zich wel eens onveilig voelen (in de buurt), met de antwoordmogelijkheden: 'ja', 'nee', 'geen antwoord'. Vervolgens is gevraagd hoe vaak men zich onveilig voelt, zowel in het algemeen als in eigen buurt. Onder 'wel eens onveilig' worden alle respondenten verstaan die als antwoord 'vaak' of 'soms' hebben gegeven.

4. Bronnen

CBS/StatLine. Geregistreerde criminaliteit; soort misdrijf, regio

De Nationale Politie levert het CBS jaarlijks gegevens uit de registraties van de tien regionale eenheden en de Landelijke Eenheid. Daarnaast levert de Koninklijke Marechaussee het CBS een bestand met alle gemelde incidenten (misdrijven en overige incidenten). De cijfers zijn beschikbaar vanaf 2010. Op 1 maart 2022 zijn de meest recente cijfers toegevoegd. De politieregistraties worden weergegeven op gemeenteniveau. Meer informatie: [CBS/StatLine](#)

CBS/StatLine. Verdachten; delict, leeftijd, geslacht en woongemeente

De gegevens over geregistreerde verdachten komen uit de landelijke politiedatabank 'Geïntegreerde Interactieve Databank voor Strategische bedrijfsinformatie' (GIDS). De gegevens over aangehouden verdachten komen uit het landelijke bestand van de politie met verdachtgegevens. Het landelijke bestand met verdachtgegevens wordt samengesteld uit de 27 regionale Herkenningsdienssystemen (HKS) die sinds 1986 door de politie worden gebruikt om gegevens over verdachten te registreren. Jaarlijks vindt bij de politieregio's en de Koninklijke

Marechaussee een extractie uit het HKS plaats. De HKS-gegevens worden door het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD) opgeschoond en technisch bewerkt. Deze gegevens worden door het CBS met terugwerkende kracht verwerkt. Meer informatie: [CBS/StatLine](#)

Veiligheidsmonitor

De Veiligheidsmonitor is een terugkerende grootschalige bevolkingsenquête waarin de thema's leefbaarheid van de woonbuurt, veiligheidsbeleving, slachtofferschap van criminaliteit, het oordeel van de burger over het functioneren van de politie en preventiegedrag worden onderzocht. Tussen 2012 en 2017 is de Veiligheidsmonitor jaarlijks uitgevoerd. In 2017 is besloten de frequentie van dit onderzoek te verlagen naar één keer per twee jaar. Meer informatie: [CBS Veiligheidsmonitor](#)

De cijfers over slachtofferschap, overlast en (on)veiligheidsbeleving worden weergegeven op het niveau van de basisteams van de politie. Fryslân telt zes basisteams: Noordwest-Fryslân, Noordoost-Fryslân, Oost-Fryslân, Zuidoost-Fryslân, Sneek, Leeuwarden. Meer informatie: [Politie](#)

Communicatie met CBS

Voor het berekenen van de ontwikkeling van de aangiftebereidheid tussen 2012 en 2021 is voor 2021 gebruikgemaakt van CBS-cijfers met betrekking tot aangiftebereidheid op provincieniveau. Op het moment van schrijven zijn die nog niet openbaar beschikbaar, maar al wel bij het CBS bekend. Deze cijfers zijn na aanvraag bij het CBS verstrekt aan het planbureau. Cijfers zijn afkomstig uit de CBS Veiligheidsmonitor. Tussen de 2019 en 2021 edities van die monitoren heeft een methodebreuk plaatsgevonden. Hierdoor zijn cijfers uit de edities 2012-2019 en 2021 alleen onderling vergelijkbaar na toepassing van een omrekenfactor (voor details, zie [hier](#)). Omdat omrekenfactoren nog niet op provincieniveau beschikbaar zijn, is na overleg met het CBS gebruikgemaakt van de omrekenfactor van politiedistrict Fryslân.

Overige literatuur

Akkermans, M. (2017). *Buurtoverlast. Stand van zaken, trends, en achtergronden*. Centraal Bureau voor de Statistiek. Geraadpleegd van https://www.cbs.nl/-/media/_pdf/2017/38/buurtoverlast.pdf

Sociaal en Cultureel Planbureau (2002). *Zekere banden. Sociale cohesie, leefbaarheid en veiligheid*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau. Geraadpleegd van https://repository.scp.nl/bitstream/handle/publications/1142/Zekere_banden.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Oppelaar, J., & Wittebrrood, K. (2006). *Angstige burgers? De determinanten van gevoelens van onveiligheid onderzocht*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau. Geraadpleegd van https://repository.scp.nl/bitstream/handle/publications/933/Angstige_burgers.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Van Noije, L. (2016). Ertoe doen in de buurt. *Mens en Maatschappij*, 91(4), 319-355. <https://doi.org/10.5117/MEM2016.4.NOIJ>

Van Beuningen, J., & Kloosterman, R. (2011). *Subjectief welzijn: Welke factoren spelen een rol?* Centraal Bureau voor de Statistiek. Geraadpleegd van <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2011/51/subjectief-welzijn-welke-factoren-spelen-een-rol->

VROM, (2004). *Leefbaarheid van wijken*. Den Haag: Ministerie van VROM. Geraadpleegd van <https://disco.datawonen.nl/disco/info/wbo/2002/Pub/Leefbaarheid%20derde%20versie%20overmgever3.pdf>

Contact

Chaim la Roi

Senior onderzoeker

claroi@planbureau Fryslan.nl

06 250 766 10